

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**MEDIAMAKONDA AXBOROT
MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING
IJTIMOIY-FALSAFIY MUAMMOLARI**

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI TO‘PLAMI

15-16 may 2024-yil

Guliston-2024

UO‘K 316.77:1

BBK 60.56+73

M 39

Mediamakonda axborot madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari. / Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to‘plami. – Guliston, “Ziyo nashr-matbaa” nashriyoti, 2024-y. 632-bet.

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma‘muriy islohotlar doirasida oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2023-yil 4-iyuldagi PQ-200 qarori 9-bandida belgilangan topshiriq ijrosini ta‘minlash maqsadida 2024-yil 20-martdagi 76-sonli buyruqqa asosan o‘tkazildi.

Konferensiya materiallari to‘plamidagi maqola va tezislar tahlil va hisob metodlarini qo‘llash va takomillashtirish yo‘nalishida ilmiy izlanishlar olib borayotgan professor-o‘qituvchilar, ilmiy xodim-izlanuvchilar, va magistrantlar hamda talabalar uchun mo‘ljallangan.

Mazkur to‘plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlar sanasining to‘g‘riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o‘zlari ma’suldirlar.

Mas’ul muharrirlar:

J.X.Karshibayev, b.f.d. professor.

B.T.Tuychiyev, f.f.d. professor.

F.N.Jo‘raqulov, s.f.d. professor.

Taqrizchilar:

B.Ochilova, f.f.d. professor.

O.R.Musayev, f.f.d. professor

K.Kalonov, sot.f.n. professor

N.B.Abdullayeva, f.f.d. professor

Tahririyat hay’ati:

N.Saidkulov, A.Mansurov, Sh.Isaxova, N.Tursinkulov, X.Yarbayev, O.Yusufaliyev

ISBN 978-9910-792-50-2

© “Mediamakonda axborot madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, 2024

© “Ziyo nashr-matbaa” nashriyoti, 2024

KIRISH

Mamlakatimizda istiqbolning dastlabki yillaridan boshlab ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilishga alohida e'tibor qaratilib, farzandlarimizning jahon andozalari darajasida zamonaviy bilim va kasb-hunarlarni egallashi, jismonan va ma'nan yetuk insonlar bo'lib ulg'ayishi, ularning qobiliyat va iste'dodini, intellektual salohiyatini yuzaga chiqarish, yosh avlod qalbida Vatanga sadoqat va fidoyilik tuyg'ularini yuksaltirish borasida ulkan ishlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston jahon axborot makoniga shiddat bilan integratsiyalashmoqda. Mamlakat fuqarolari bugungi kunda jahon hamjamiyati tomonidan to'plangan ma'lumot va axborotlarni cheksiz ravishda olish imkoniyatiga ega. Biz oladigan va foydalanadigan axborotning sifati bizning hayotiy tanlovimizga, ijtimoiy-siyosiy faoliyatimizga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu o'rinda raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlar va sohalarda, eng avvalo, davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash va qishloq xo'jaligida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2020-yil 5-oktyabr kuni "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6079-son O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni qabul qilindi. Mazkur farmon milliy axborot makonining yanada shaffof bo'lishiga, uning kengayishiga hamda global axborot makonida O'zbekiston imijining, milliy kontent mazmuni, shakli va usullarining boyishiga xizmat qilishi shubhasiz.

So'nggi yillar davomidagi texnika va texnologiyalar taraqqiyoti OAV, axborot manbalari va axborot yetkazib beruvchilari faoliyatining beqiyos kengayishiga olib kelib, fuqarolarga uning ulkan hajmidan foydalanish va almashinish imkonini yaratdi. Pirovard natijada, fuqarolar ushbu axborotning ishonchli ekanligini baholash, o'z fikrini erkin aytish borasidagi huquqlarini to'laqonli amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Shuning uchun ham kun tartibiga fuqarolarning media va axborot savodxonligini ta'minlashdek dolzarb masala ko'ndalang qo'yilmoqda. Global axborot jamiyati shakllanayotgan davrda media va axborot savodxonligi milliy taraqqiyot, har bir fuqaroning mamlakat kelajagi uchun ijtimoiy faolligi va mas'uliyati oshishini, aholining demokratlashtirish jarayonlarida faol ishtirokini ta'minlovchi muhim omildir.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Mediamakonda axborot madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya soha mutaxassislarini ushbu masalani tadqiq etish, mediasavodxonlik va axborot madaniyati bo'yicha muammolarni o'rganish, bu bo'yicha olib borilayotgan yangi tadqiqotlar bilan tanishish, xorijiy tajribalarni o'rganib, ularni amaliyotda qo'llash, axborot madaniyatini shakllantirish bo'yicha istiqboldagi islohotlarni chuqurlashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalarni ishlab chiqish, muammolarni zamonaviy yondashuvlar asosida tahlil qilish imkoniyatini berishi bilan ahamiyatlidir. Mazkur anjuman mamlakatimiz tadqiqotchilarining sa'y-harakatlari natijasi bo'lib, zamonaviy dunyoda mediamakon xalqaro raqobat va axborot maydoni sifatida, Yangi O'zbekistonda milliy mediamakon va axborotlashgan jamiyatni barpo etish, ijtimoiy tafakkurni belgilashda mediasavodxonlik va axborot madaniyatini o'rni kabi zamonaviy tendensiyalariga tayangan tarzda tayyorlandi. Ushbu anjuman materiallari media va axborot savodxonligiga ega bo'lgan mass-media sohasidagi mutaxassislar malakasini oshirishga yordam beradi, degan umiddamiz. Konferensiya to'plami ta'lim jarayonining asosiy sub'ektlari bo'lgan pedagog va talabalar ehtiyojini hisobga olgan holda tuzilgan bo'lib, aynan ustoz-o'qituvchilar millionlab yoshlarning iqtidorini, shu jumladan, mediasavodxonlik va axborot madaniyatini shakllantiruvchi asosiy shaxslar bo'lib hisoblanishi bilan ahamiyatlidir.

Guliston davlat pedagogika instituti
Rektori J.X.KARSHIBAYEV

Qishloq xo'jaligi korxonalarida yalpi chorvachilik mahsuloti hajmidagi o'zgarishlarning o'xshash tabiati: 90-yillarda keskin pasayish, 2000-2003 yillarda minimal qiymatlar va 2004 yildan keyin - bosqichma-bosqich o'sish kuzatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Сауханов Ж.К. Аграр тармоқда ташқи самараларни оптимал тартиблаштириш ва трансакция харажатларини пасайтириш: муаммолар, усуллар ва моделлар. (Монография) Т.: "Lesson Press" МЧЖ нашриёти, 2022. - 235 б.
2. Сауханов Ж.К. Минтақада чорвачиликни ривожлантиришнинг истиқболли йўналишларини белгилаш ва прогноз кўрсаткичларини ишлаб чиқиш. // Илм-фан ва инновацион ривожланиш электрон илмий журнал. 2022, №1. 95-103 б.
3. Қорақалпоғистон ҳудудларининг йиллик статистик тўплами. – Нукус: Қорақалпоғистон Республикаси Статистика бошқармаси, 2017 – 330 б.
4. Утепбергенов А.А. Развитие инновационных процессов в сельском хозяйстве. // Развитие отраслей АПК на основе формирования эффективного механизма хозяйствования. / Сборник научных трудов III Международной научно-практической конференции. 17- ноябрь 2021г., г. Киров, Россия, 267-270б.

DAVLAT VA JAMIYAT MUNOSABATLARIDA ADOLATLILIK VA QONUNIYLIK G'OYALARI DIALEKTIKASI

Yarbayev Xasan Xazratqulovich

Guliston davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada davlat va jamiyat munosabatlarida adolatlilik va qonuniylik g'oyalari dialektikasi tahlil qilinadi. Zamonaviy huquqiy davlat sharoitida ushbu ikki tamoyilning mutanosibligi ijtimoiy ishonch, davlat legitimligi va huquqiy madaniyatning shakllanishi uchun markaziy ahamiyatga ega ekanligi ochib beriladi. Maqolada adolat konsepsiyasi ijtimoiy tenglik, muvozanat va haqqoniylikni ta'minlovchi axloqiy-huquqiy mezon muhokoma qilinib, qonuniylik bilan o'zaro bog'liqligi analiz qilinadi hamda adolat va qonuniylikning dialektik munosabatlari fuqarolarning davlat institutlariga ishonchi, huquqiy ong va huquqiy madaniyat darajasi bilan chambarchas bog'liq ekanligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va xalqaro tajriba asosida qonuniylik va adolatlilikning jamiyat hayotida samarali ishlashi uchun shaffof boshqaruv, sud mustaqilligi, hamda inson huquqlarining real kafolatlanishi muhim omillar ekanligi asoslangan.

Kalit so'zlar: adolat, qonuniylik, davlat va jamiyat munosabatlari, huquqiy madaniyat, legitimlik, ijtimoiy ishonch.

Zamonaviy huquqiy davlat qurilishi sharoitida davlat va jamiyat munosabatlari tobora murakkablashib, ko'p qatlamli ijtimoiy, siyosiy va huquqiy fenomen tarzida namoyon bo'lmoqda. Ushbu murakkablik, avvalo, jamiyatning ijtimoiy tarkibi diversifikatsiyalashuvi, manfaatlar xilma-xilligining ortishi hamda fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirok darajasining kengayishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, globallashtirish jarayonlari, raqamli texnologiyalar taraqqiyoti va ochiq jamiyat tamoyillarining rivojlanishi davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalarni yanada dinamik va ko'p qirrali tusga keltirmoqda. Bunday sharoitda mazkur munosabatlarning barqarorligi va samaradorligi ko'p jihatdan adolatlilik va qonuniylik tamoyillarining o'zaro uyg'unligi hamda muvozanatli qo'llanilishiga bog'liqdir.

Adolatlilik tamoyili ijtimoiy tenglik, inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlash, manfaatlar muvozanatini saqlash kabi omillar orqali namoyon bo'lsa, qonuniylik tamoyili davlat hokimiyati

faoliyatining huquq normalari asosida amalga oshirilishini, qonun ustuvorligini va huquqiy tartibotning izchilligini ifodalaydi. Ushbu ikki tamoyilning uyg'unlashuvi jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptirish, fuqarolarning davlat institutlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlash hamda davlat boshqaruvining legitimligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Aksincha, ularning o'rtasidagi nomutanosiblik ijtimoiy ziddiyatlar kuchayishiga, huquqiy nihilizmning shakllanishiga va davlat boshqaruvi samaradorligining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Mazkur tushunchalar nafaqat normativ-huquqiy tizimning asosiy kategoriyalari sifatida namoyon bo'ladi, balki davlat va jamiyat o'rtasidagi ijtimoiy ishonchni shakllantirish, fuqarolarning huquqiy ongini yuksaltirish hamda huquqiy madaniyatni rivojlantirishda ham markaziy o'rin egallaydi. Shu bois, zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda adolatlilik va qonuniylikning o'zaro nisbatini aniqlash, ularning amaliy mexanizmlarini takomillashtirish hamda huquqiy davlat qurilishidagi rolini chuqur o'rganish dolzarb ilmiy muammo sifatida e'tirof etilmoqda[1–4].

Mazkur tadqiqotlarda adolat konsepsiyasi ijtimoiy munosabatlarda tenglik, muvozanat va haqqoniylikni ta'minlovchi muhim axloqiy-huquqiy mezon sifatida talqin etiladi. Bu yondashuvga ko'ra, adolat nafaqat normativ talablar majmui, balki jamiyat a'zolari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga soluvchi, ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlovchi fundamental prinsip sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, zamonaviy huquqiy davlat sharoitida adolat tushunchasi inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlash, ijtimoiy resurslarni oqilona va teng taqsimlash hamda turli ijtimoiy guruhlar manfaatlarini o'rtasida muvozanatni saqlash bilan chambarchas bog'liqdir. Masalan, J.Rawls o'zining adolat nazariyasida uni jamiyat barqarorligini ta'minlovchi asosiy tamoyillardan biri sifatida asoslaydi. U ishlab chiqqan "adolat – tenglik sifatida" konsepsiyasiga ko'ra, jamiyatdagi ijtimoiy va iqtisodiy tengsizliklar faqatgina ular eng kam ta'minlangan qatlam manfaatlariga xizmat qilgan taqdirdagina oqlanishi mumkin. Shuningdek, Rawls "asosiy erkinliklarning tengligi" tamoyilini ilgari surib, har bir insonning fundamental huquqlari teng darajada kafolatlanishi zarurligini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv adolatni nafaqat axloqiy kategoriya, balki amaliy siyosiy-huquqiy tizimni shakllantirishda qo'llaniladigan metodologik asos sifatida ham namoyon etadi[1].

Adolat konsepsiyasi rus huquqshunosligi an'analarida ham o'ziga xos tarzda ifodalangan. Xususan, S.Savenkov o'z ilmiy ishlarida qonuniylik va adolatning zamonaviy siyosiy-huquqiy tizimlardagi dialektik birligi masalasini chuqur tahlil qiladi. Uning fikricha, qonuniylik bu huquqiy normalarga qat'iy rioya etilishini ifodalovchi formal mezon bo'lsa, adolat ushbu normalarning mazmuniy jihatini, ya'ni ularning ijtimoiy ehtiyojlar va axloqiy qadriyatlarga mosligini belgilaydi. Shu nuqtai nazardan, faqat qonuniylikka tayanish yetarli emas, balki huquqiy normalar adolat tamoyillariga ham mos kelishi zarur[4]. Savenkovning yondashuvida ayniqsa, qonun va adolat o'rtasidagi ziddiyatli holatlarda ularning o'zaro uyg'unligini ta'minlash muammosi dolzarb masala sifatida ko'tariladi. Unga ko'ra, agar huquqiy normalar jamiyatda adolat hissini ta'minlamasa, bunday qonuniylik ijtimoiy legitimlikni yo'qotadi va fuqarolarning huquqiy tizimga bo'lgan ishonchini pasaytiradi. Shu bois, zamonaviy huquqiy davlatda qonuniylik va adolat o'zaro bir-birini to'ldiruvchi, ajralmas kategoriyalar sifatida qaralishi lozim.

Umuman olganda, ushbu nazariy yondashuvlar adolat tushunchasining ko'p qirrali mohiyatini ochib berib, uni ijtimoiy barqarorlik, huquqiy tartibot va davlat legitimligini ta'minlashdagi muhim omil sifatida talqin etishga imkon yaratadi.

Qonuniylik esa barcha subyektlarning amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarga qat'iy va og'ishsiz rioya etishini anglatib, huquqiy tartibotning muhim sharti sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tamoyil davlat organlari faoliyatining qonun asosida olib borilishini, fuqarolar va tashkilotlarning huquqiy normalarga itoat etishini hamda huquqiy munosabatlarning barqarorligini ta'minlaydi. Shu ma'noda, qonuniylik huquqiy davlatning ajralmas belgisi bo'lib, u nafaqat tartib-intizomni, balki ijtimoiy barqarorlik va boshqaruv samaradorligini ham kafolatlaydi.

Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, qonuniylikning formal va mazmuniy jihatlari mavjud. Formal jihat, avvalo, huquq normalarining mavjudligi, ularning aniq ifodalanganligi va barcha subyektlar tomonidan bir xilda qo'llanilishini anglatadi. Bunda asosiy e'tibor qonunlarning shakliy jihatdan to'g'ri qabul qilinishi, protseduralarga rioya etilishi va ularning majburiy kuchga egaligiga qaratiladi. Mazmuniy jihat esa huquq normalarining ijtimoiy adolat, inson huquqlari va umumiy

axloqiy qadriyatlarga qanchalik mos kelishini ifodalaydi. Aynan shu jihat qonuniylikning haqiqiy samaradorligini belgilaydi, chunki faqat shaklan mukammal, ammo mazmunan adolatsiz bo'lgan huquqiy tizim jamiyatda ishonch uyg'ota olmaydi.

Shu nuqtai nazardan qaralganda, adolat qonuniylikning mazmuniy asosini tashkil etadi. Ya'ni, qonuniylikning chinakam ijtimoiy qiymati uning adolat tamoyillariga qanchalik mos kelishi bilan belgilanadi. Agar huquqiy normalar adolat prinsiplariga zid bo'lsa, u holda bunday qonuniylik formal tusda qolib, ijtimoiy legitimlikni ta'minlay olmaydi. Aksincha, adolatga asoslangan qonuniylik jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltiradi, fuqarolarning davlat institutlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Bu masalalar H.Hart va H.Kelsen kabi yirik huquqshunos olimlar tomonidan ham chuqur o'rganilgan. Xususan, Hart o'zining huquqiy pozitivizmga oid qarashlarida huquqiy tizimning ichki mantiqiy tuzilishini, "birlamchi" va "ikkilamchi" qoidalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilib, qonuniylikning institutsional asoslarini yoritadi. Uning fikricha, huquqiy tizim samarali ishlashi uchun nafaqat majburiy qoidalar, balki ularni tan olish, qo'llash va o'zgartirish mexanizmlarini belgilovchi qoidalar ham mavjud bo'lishi zarur. Hans Kelsen esa o'zining "sof huquq nazariyasi" doirasida huquqni ijtimoiy va axloqiy omillardan nisbatan mustaqil, normativ tizim sifatida talqin etadi. U huquqiy tizimning ierarxik tuzilishini asoslab, har bir norma yuqori darajadagi normaga asoslanishini, yakunda esa "asosiy norma" ga borib taqalishini ko'rsatadi. Kelsen yondashuvida qonuniylik, avvalo, normativ tizimning izchilligi va ichki mantiqiy uyg'unligi bilan belgilanadi[2–3].

Shu bilan birga, zamonaviy yondashuvlarda Hart va Kelsen nazariyalari tanqidiy qayta ko'rib chiqilib, qonuniylikning nafaqat formal, balki mazmuniy — ya'ni adolat bilan uzviy bog'liq jihatlari ham alohida ta'kidlanmoqda. Bu esa huquqiy davlat qurilishida qonuniylikni adolat tamoyillari bilan uyg'un holda amalga oshirish zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Adolat va qonuniylik o'rtasidagi munosabatlar dialektik xarakterga ega bo'lib, ular bir-birini inkor etmay, aksincha o'zaro kurash va uyg'unlik orqali rivojlanadi. Tarixiy va zamonaviy tajriba shuni ko'rsatadiki, ayrim hollarda qonuniy bo'lgan normativ me'yorlar adolat tamoyillariga mos kelmasligi mumkin. Bunday holatlarda qonuniylik shakl va formalitet darajasida qolib, jamiyatda ishonchsizlik va legitimlikning zaiflashishiga olib keladi. Aksincha, adolat tamoyillariga asoslangan qonunlar va ularning xolis ijrosi fuqarolarda davlat institutlariga nisbatan ijtimoiy ishonchni mustahkamlaydi [2,6].

Davlat va jamiyat munosabatlarida ijtimoiy ishonchning shakllanishi bevosita adolat va qonuniylik birligiga bog'liq. Fuqarolarning davlat institutlariga bo'lgan ishonchi davlat organlarining shaffofligi, hisobdorligi, adolatli qarorlar qabul qilishi va huquqiy tartibotning samarali ishlashi bilan belgilanadi [1,4]. Shu nuqtai nazardan, qonun oldida tenglik, sud hokimiyatining mustaqilligi, korrupsiyaning oldini olish va inson huquqlarining real kafolatlanishi ijtimoiy ishonchning eng muhim omillari hisoblanadi.

Huquqiy ong va huquqiy madaniyat ham ushbu jarayonda alohida o'rin tutadi. Fuqarolarning huquqiy bilimlari va qadriyatlari darajasi yuqori bo'lsa, ular qonunlarga majburiyat sifatida emas, balki ichki ehtiyoj sifatida amal qiladi. Shu bilan birga, huquqiy ong va madaniyat qonuniylikni mustahkamlash va adolat tamoyillarining jamiyat hayotida amaliy ifodasini ta'minlashda vosita vazifasini bajaradi [6].

Huquqiy davlat konsepsiyasida adolat va qonuniylik davlat legitimligining asosiy mezonlari sifatida qaraladi. Legitimlik, o'z navbatida, fuqarolarning davlat hokimiyatini adolatli va qonuniy deb tan olishi bilan belgilanadi. Agar davlat faoliyati adolat tamoyillariga asoslanmasa yoki qonunlar selektiv tarzda qo'llanilsa, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchi pasayadi, ijtimoiy tanglik va nizolar kuchayadi. Globalizatsiya va raqamlashtirish jarayonlari davlat va jamiyat munosabatlariga yangi talablar qo'ymoqda. Fuqarolar davlatdan nafaqat qonuniylikni, balki adolatli va samarali boshqaruvni kutmoqda. Shu bois, davlat siyosatida shaffoflik, ochiqlik va adolat tamoyillarini ta'minlash strategik vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xulosa qilib aytganda, adolatlilik va qonuniylik o'zaro uzviy bog'liq bo'lgan dialektik kategoriyalar bo'lib, ularning uyg'unligi davlat va jamiyat munosabatlarining barqaror rivojlanishi, huquqiy madaniyatning shakllanishi va ijtimoiy ishonchning mustahkamlanishi uchun zarur

shartdir. Qonuniylik adolat bilan boyitilgan taqdirdagina samarali ishlaydi, adolat esa qonuniylik orqali amaliy ifodasini topadi.

Adabiyotlar

1. Rawls, J. Theory of Justice. – Cambridge : Harvard University Press, 1971. – 560 p.
2. Hart H. The Concept of Law. – Oxford : Oxford University Press, 1961. – 242 p.
3. Kelsen H. Pure Theory of Law. – Berkeley : University of California Press, 1967. – 404 p.
4. Savenkov A. Legality and its interpretations in modern political and legal thought // RUDN Journal of Law. – 2021. – Vol. 25, № 4. – P. 112–130.
5. Timoshenko A. Legal-theoretical views on justice in law // Eco Vector Journal. – 2020. – Vol. 8, № 2. – P. 45–59.
6. Sharopova D. Huquqiy madaniyat va uning jamiyatdagi roli // Luch : Лучшие интеллектуальные исследования. – 2025. – Vol. 56, № 3 – B. 50–62.

AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA IJTIMOYIY ISH KASBINING AHAMIYATI

Ro‘zimatov Elbek Erkinjon o‘gli

O‘ZMU o‘qituvchisi

Umatqulova Go‘zal Inomjon qizi

O‘ZMU talabasi

Annotatsiya: Inson yashar ekan hayoti davomida turli xil muammolarga duch keladi. Bu muammolarni yengib o‘tishda kimdandur qandaydur ma’limotlar olish, yordam so‘rashi mumkin bo‘ladi. O‘zbek xalqi azal-azaldan shaxsiy muammolarini ota-onaga aytib ular bilan birgalikda yechishgan. Hozirgi kunga kelib zamonaviy jamiyatga mos ravishda insonlarning ham muammolari o‘zgarib bormoqda. Bu muammolardan kelib chiqqan holda endi insonlar ijtimoiy ish xodimlariga murojaat qilishmoqda. Ijtimoiy ish xodimi kim degan savolga quyida javob berib o‘tamiz.

Ijtimoiy xodim – mahallada ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxs va oilalarga ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatishni tashkil etadigan yoki bevosita ijtimoiy xizmatlarni ko‘rsatadigan, zarur kasbiy bilim va yetarli ko‘nikmaga hamda ish tajribasiga ega bo‘lgan mutaxassis. [1]

Ijtimoiy ish - bu yordamga muhtoj bo‘lgan va o‘z hayotiy muammolarini mustaqil ravishda hal qila olmaydigan va ko‘p hollarda yashashga qodir bo‘lmagan odamlarga yordam ko‘rsatishga qaratilgan faoliyatning alohida turi. Hozirgi jahon amaliyotida aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari – qariyalar, nogironlar, ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar, og‘ir hayotiy vaziyatga tushib qolgan shaxslar, jumladan, bolalar bilan ishlash mutaxassislar – ijtimoiy soha xodimlari tomonidan tashkil etiladi va amalga oshiriladi. [2]

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Ijtimoiy himoya milliy agentligi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi “Ahliga sifatli ijtimoiy xizmat va yrdam ko‘rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo‘lga qo‘yish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni bilan tashkil etilgan. Mana shu agentlik orqali insonlardagi turli muammolarga yechim topuvchi ijtimoiy xodimlar faoliyatini olib boradilar.

Maqolamizda ijtimoiy ish tarixi va uning hozirgi kundagi dolzarbligi, ijtimoiy ish xodimlarining axloqiy tartiblari haqida va ijtimoiy ish faoliyatini aholiga yetkazish haqida ma’lumotlar keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Ijtimoiy ish, ijtimoiy xodim, ijtimoiy ish tarixi, Ijtimoiy himoya milliy agentligi, ijtimoiy ishchilar “Axloq kodeksi”.

Ijtimoiy ish juda qadimdan mavjud bo‘lib insonlarning qon-qoniga singib ketgan. Misol uchun o‘zimizning ajdodlarimiz yashab o‘tgan davrlarga qaytsak. Turkiy xalqlarga islom dini kirib kelgunga qadar insonlar Zardushtiylik diniga sig‘inishgan. Zardushtiylik dining

	O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	610
242.	<i>Суванкулов Хусан Тоирович. ЎҚУВЧИЛАРНИ МАЪНАВИЙ КАМОЛОТИДА “ТАРБИЯ” ФАНИНИНГ ЎРНИ.....</i>	612
243.	<i>Nodirbek G'oibnazarov. MARKAZIY OSIYO XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING O'RNI.....</i>	614
244.	<i>Erkinboyeva Sabohat Elmurodovna. MEDIAMAKONDA KIBERJINOYATLAR DARAJASI.....</i>	616
245.	<i>Ульмасов Джасур. РЕФОРМЫ ПРОВОДИМЫЕ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ</i>	618
246.	<i>Муродов Султонбек Муроджон угли. СОЗДАНИЕ БЛАГОПРИЯТНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....</i>	620
247.	<i>Юсупалиев О.О. УРФ-ОДАТ АНЪАНА ВА ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ИЖТИМОИЙ ТАРАҚИЁТНИ ТАЪМИНЛАШДАГИ РОЛИ.....</i>	621
248.	<i>Amaniyazov Rinat Bayniyazovich. QISHLOQ AHOLISI DAROMADLARINI OSHIRISH ORQALI TURMUSH SIFATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....</i>	624
249.	<i>Aydaniyazova Baxtigul Abilkasimovna. QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SANOAT TUZILISINING HOLATI VA O'ZGARISHLARI.....</i>	627
250.	<i>Yarbayev Xasan Xazratqulovich. DAVLAT VA JAMIYAT MUNOSABATLARIDA ADOLATLILIK VA QONUNIYLIK G'OYALARI DIALEKTIKASI.....</i>	630
251.	<i>Ro'zimatov Elbek Erkinjon o'gli., Umatqulova Go'zal Inomjon qizi. AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA IJTIMOIIY ISH KASBINING AHAMIYATI</i>	633
252.	<i>Q.Almanov. MUSTAQILLIK DAVRI TARIXSHUNOSLIGIDA JIZZAX VOHASI AHOLISI ETNIK TARKIBINING YORITILISHI.....</i>	636

MEDIAMAKONDA AXBOROT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY MUAMMOLARI

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI TO‘PLAMI

15-16 may 2024-yil

Nashriyot muharriri: Mohira YULDASHEVA
Texnik muharrir: Baxtiyor YAKUBOV
Sahifalovchi-dizayner: Shohida MUQUMOVA

“Ziyo nashr-matbaa” nashriyoti

Manzil: 120100 Guliston sh., O‘zbekiston ko‘chasi 8-uy.

Tel: (67) 227-63-09

Nashriyot litsenziyasi № 880921, 14.08.2020-y.

Bosishga ruxsat etildi 07.05.2024-y.

Qog‘oz bichimi 60x84 1/16. Ofset qog‘ozi.

Hisob nashriyoti tabog‘i 37,5. Shartli bosma tabog‘i 37,75.

Adadi 100. Buyurtma № 302.

“Sirdaryo Print” mas’uliyati cheklangan jamiyatida chop etildi.

Manzil: Sirdaryo sh., O‘zbekiston ko‘chasi, 92-uy.